

ЕКОЛОГІЧНІ РУХИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЕКОПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

к.е.н., **Бурлакова І. М., Валюх Н. С.**
Сумський державний університет

Екологічний рух, будучи одним з видів соціального руху, об'єднує всі форми суспільної активності, пов'язаної з екологічними питаннями. Екологічні рухи виникли як реакція на забруднення навколишнього середовища і руйнування природних екосистем.

Напрямки діяльності екологічних рухів включають в себе дії в сфері реалізації громадянських прав: екологічна освіта, акції збору вторинної сировини, очищення річок, лісів, розробка екологічно чистих технологій; і дії, спрямовані на зміну державної політики в екологічній сфері: демонстрації, страйки, пікети з екологічних проблем, вибори в партії, несанкціоновані дії, мотивовані екологічними причинами і ін.

Інтелектуальними витоками екологічних рухів виступають ідеї Римського клубу, ідеї переходу до нового ступеня суспільного розвитку в рамках концепції «постіндустріального суспільства», вирішення кризи при цьому бачилося у виході за межі «організованого суспільства», у вдосконаленні самої людини, обмеженні її потреб.

У розвитку західного екологічного руху можна виділити кілька етапів.

Перший етап охоплює середину 60-х років ХХ століття. Він пов'язаний з масовим рухом екологічного протесту, розширенням соціальної бази руху. Екологічний рух цього періоду був аморфним і неоднорідним, а основними формами боротьби виступали вуличні демонстрації.

Другий етап розвитку екоруху припадає на кінець 70-х років і пов'язаний з боротьбою за мир і роззброєння, епізодичними вимогами соціально-економічного характеру.

Третій етап (початок 80-х років) пов'язаний з політизацією екологічного руху. У цей період екологічні партії на короткий період зміцнили своє становище в політичній структурі, обумовлене невдоволенням населення традиційними партіями і бездіяльністю останніх у сфері вирішення екологічних проблем.

З середини 80-х років (четвертий етап) «зелені» розширили свою політичну платформу, звернувши увагу на проблеми, що не відносяться безпосередньо до екологічної сфери, перш за все соціальні.

На рубежі 80-90-х років «зелені» опинилися в умовах жорсткої конкуренції з іншими партіями, включивши в свій арсенал екологічні гасла. Відбулося наближення екологічних партій з профспілками і робочими партіями.

Шостий етап почався з середини 90-х років і був пов'язаний з перетворенням «зелених» у самостійний політичний суб'єкт, що впливає на реалізацію державної екологічної політики.

Однак екологічні потреби можуть розглядатися в якості пріоритету лише після забезпечення економічних інтересів і інтересів безпеки, гарантії прав і свобод людини. Тому політичний потенціал «зелених» у країнах, що розвиваються, незначний.

Серед напрямків екоруху можна виділити екоконсерватизм, екореволюціонаризм, екореформізм.

Екоконсерватизм об'єднує ідеї колишнього депутата бундестагу ФРН від ХДС Г.Груля і неофашистські елементи. Єдиною можливістю обмеження індустріального виробництва розглядається екологічна диктатура замість демократії, не здатної, на їхню думку, врятувати людство від природної катастрофи. Провал спроб розповсюдження подібних ідей серед членів «зелених» призвів до виходу Груля і його прихильників з партії, зберігши власну організацію.

Екологічний соціалізм включає в себе екореволюціонаризм і екореформізм. Обидва напрямки виступають за гармонію між людьми як невід'ємну передумову гармонізації ставлення суспільства до природи.

Екореволюціонаризм розглядає свої альтернативні проекти як основу формування екологічного суспільства. Екореформісти, вбачаючи причини екологічної кризи в безвідповідальному економічному зростанні, виступають за визначене екологічними імперативами так зване «екологічне» зростання, за розвиток, орієнтований на екологічну адаптацію суспільства. Складність диференціації екореформізма полягає в їх позиціонуванні себе як ідеології поза стереотипів «праві – ліві».

Сьогодні, незважаючи на радикалізм окремих екологічних проектів, більшість «зелених» є прихильниками еволюційної стратегії розвитку.

1. Никаноров А.М. Глобальная экология / А.М. Никаноров, Т.А. Хоружая. – М., 2000. – 284 с.

2. Экология / [под ред. С.А. Боголюбова]. – М., 2002. – 286 с.

3. Глухов В.В. Экономические основы экологии / В.В. Глухов. – СПб., 1997. – 303 с.

4. Кондратьев В.К. Экология и политика / В.К. Кондратьев. – СПб., 1993. – 285 с.

5. Экономика и экология / [под ред. Н. Н. Агапова]. – М., 2000. – 173 с.